

ONESNAŽENOST ZRAKA AIR POLLUTION

ONESNAŽENOST ZRAKA V JANUARJU 2019 Air pollution in January 2019

Tanja Koleša

V januarju je bila povišana onesnaženost zraka z delci PM₁₀ zaradi izrazitih temperaturnih obratov in na večini urbanih merilnih mest so ravni tega onesnaževala večkrat presegle mejno dnevno vrednost. Sredi meseca je Slovenijo prešla hladna fronta s padavinami, ki so sprale ozračje in močno znižale onesnaženost zraka.

Dnevne ravni delcev PM₁₀ so v januarju na 19 od 31 merilnih mestih presegle mejno dnevno vrednost, največkrat v vzhodni Sloveniji: Celje Mariborska 17, Murska Sobota Cankarjeva 15, Miklavž na Dravskem polju in Ljubljana Center 13, Celje AMP Gaji 12 in Zagorje 10. Najvišja dnevna raven delcev PM₁₀ 153 µg/m³ je bila izmerjena 27. januarja v Ljubljani na prometnem merilnem mestu v Centru, ko je bil prisoten izrazit temperaturni obrat.

Onesnaženost zraka z ozonom, dušikovimi oksidi, žveplovim dioksidom, ogljikovim monoksidom in benzenom je bila v januarju nizka in nikjer ni preseгла dovoljenih mejnih oziroma opozorilnih vrednosti. Najvišje ravni dušikovih oksidov so bile izmerjene na prometnem merilnem mestu Ljubljana Center.

Merilna mreža	Podatke posredoval in odgovarja za meritve
DMKZ	Agencija Republike Slovenije za okolje (ARSO)
EIS TEŠ, EIS TEB, TE-TO Ljubljana, OMS Ljubljana, MO Celje, Občina Medvode	Elektroinštitut Milan Vidmar
MO Maribor, Občina Miklavž na Dravskem polju, Občina Ruše, MO Ptuj	Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano
EIS Anhovo	Služba za ekologijo podjetja Anhovo

LEGENDA:

DMKZ	Državna merilna mreža za spremljanje kakovosti zraka
EIS TEŠ	Ekološko informacijski sistem Termoelektrarne Šoštanj
EIS TEB	Ekološko informacijski sistem Termoelektrarne Brestanica
MO Maribor	Merilna mreža Mestne občine Maribor
EIS Anhovo	Ekološko informacijski sistem podjetja Anhovo
OMS Ljubljana	Okoljski merilni sistem Mestne občine Ljubljana
TE-TO Ljubljana	Okoljski merilni sistem Termoelektrarne Toplarne Ljubljana
MO Celje	Merilna mreža Mestne občine Celje
MO Ptuj	Merilna mreža Mestne občine Ptuj

Merilne mreže: DMKZ, EIS TEŠ, EIS TEB, TE-TO Ljubljana, MO Maribor, MO Celje, OMS Ljubljana, EIS Anhovo, Občina Miklavž na Dravskem polju, Občina Ruše, MO Ptuj in Občina Medvode

Delci PM₁₀ in PM_{2,5}

Ravni delcev PM₁₀ so v januarju na večini urbanih merilnih mestih večkrat presegle dnevno mejno vrednost 50 µg/m³. Največkrat na prometnem merilnem mestu v Celju na Mariborski, kjer je bila prekoračena kar 17 dni. Najvišja dnevna vrednost (153 µg/m³) pa je bila zabeležena 27. januarja na prometnem merilnem mestu Ljubljana Center. 26. in 27. januarja so bile na vseh urbanih merilnih mestih v celinski Sloveniji v tem mesecu izmerjene najvišje ravni delcev. Razlog je, da se je 26.1. pri tleh močno ohladilo (v Celju Medlog je bila izmerjena minimalna temperatura -13 °C) kar je povečalo potrebo po ogrevanju. Naslednji dan je bilo še dodatno onemogočeno razredčevanje emisij zaradi postopnega dotoka toplejšega zraka v višinah. Visoke vrednosti so vztrajale do večera, ko je zapihalo in so se ravni delcev PM₁₀ povsod močno znižale.

V celinski Sloveniji je bila epizoda povišanih ravni delcev PM₁₀ tudi med 5. in 13. januarjem zaradi izrazitih temperaturnih obratov, ki so v ozkih dolinah in kotlinah vztrajali dlje kot drugje, saj se tam zrak težje izpihati. Zato je največ preseganj mejne dnevne vrednosti v tem obdobju zabeleženih v Zagorju in Celju.

V Trbovljah in Celju so se januarja pojavile težave z vzorčevalnikoma za meritve delcev PM₁₀. Zato povprečna mesečna vrednost in število preseganj nista primerljivi s podatki z ostalih merilnih mest.

Tako kot ravni delcev PM₁₀ so bili tudi delci PM_{2,5} v januarju povišani. Najvišja povprečna mesečna vrednost 29 µg/m³ je bila zabeležena v Ljubljani Bežigrad. Podatki z merilnega mesta Iskrba so zgolj informativni zaradi prenizkega izplena veljavnih meritev, ki so posledica težav z delovanjem merilnika. Za delce PM_{2,5} je predpisana le mejna letna vrednost, ki znaša 25 µg/m³. Onesnaženost zraka z delci PM₁₀ in PM_{2,5} je prikazana v preglednicah 1 in 2 ter na slikah 1, 2 in 3.

Ozon

Po pričakovanjih so bile ravni ozona januarja nizke in nikjer ni bila presežena 8-urna ciljna vrednost 120 µg/m³ (preglednica 3). Onesnaženost zraka z ozonom bo zopet aktualna v toplejšem obdobju leta.

Dušikovi oksidi

Na vseh merilnih mestih so bile ravni NO₂ pod zakonsko dovoljenimi vrednostmi. Najvišja urna vrednost NO₂ 110 µg/m³ je bila izmerjena na merilnih mestih Ljubljana Center in Nova Gorica. Na prometnem merilnem mestu Ljubljana Center je bila izmerjena najvišja povprečna mesečna raven (52 µg/m³) tega onesnaževala.

Ravni NO_x na merilnih mestih, ki so reprezentativna za oceno vpliva na vegetacijo, je bila nizka. Vrednosti dušikovih oksidov so prikazane v preglednici 4 in na sliki 4.

Žveplov dioksid

Onesnaženost zraka z žveplovim dioksidom je bila januarju na vseh merilnih mestih nizka. Najvišja urna vrednost 93 µg/m³ je bila izmerjena na Velikem vrhu, ki je v vplivnem območju Termoelektrarne Šoštanj. Ravni SO₂ prikazujeta preglednica 5 in slika 5.

Ogljikov monoksid

Ravni CO so bile na vseh merilnih mestih kot običajno precej pod mejno 8-urno vrednostjo. Prikazane so v preglednici 6.

Ogljikovodiki

Povprečne mesečne ravni benzena so bile januarja na vseh merilnih mestih nižje od predpisane mejne letne vrednosti $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$. V januarju je bila najvišja povprečna vrednost benzena $3,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$ izmerjena na merilnem mestu v Medvodah. Povprečne mesečne ravni so prikazane v preglednici 7.

Preglednica 1. Ravni delcev PM₁₀ v $\mu\text{g}/\text{m}^3$ v januarju 2019

Table 1. Pollution level of PM₁₀ in $\mu\text{g}/\text{m}^3$ in January 2019

MERILNA MREŽA /MEASURNIG NETWORK	Postaja/ Station	Podr	Mesec / Month		Dan / 24 hours		
			% pod	Cp	Cmax	>MV	>MV Σ od 1.jan.
DMKZ	LJ Bežigrad	UB	97	36	113	5	5
	MB Center	UT	97	37	71	5	5
	Celje	UB	58*	42*	70	5	5
	Murska Sobota	RB	100	35	62	6	6
	Nova Gorica	UB	100	30	55	1	1
	Trbovlje	SB	42*	26*	43	0	0
	Zagorje	UT	100	43	76	10	10
	Hrastnik	UB	100	28	53	1	1
	Koper	UB	100	17	40	0	0
	Iskrba	RB	100	11	28	0	0
	Žerjav	RI	100	28	49	0	0
	LJ Biotehniška	UB	100	31	103	3	3
	Kranj	UB	97	33	70	5	5
	Novo mesto	UB	100	40	67	5	5
	Velenje	UB	100	25	50	0	0
	LJ Gospodarsko raz.	UT	100	37	116	5	5
	NG Grčna	UT	100	32	56	1	1
CE Mariborska	UT	100	53	109	17	17	
MS Cankarjeva	UT	100	46	99	15	15	
OMS Ljubljana	LJ Center	UT	100	52	153	13	13
Občina Medvode	Medvode	SB	95	31	48	0	0
EIS TEŠ	Pesje	SB	100	17	32	0	0
	Škale	SB	98	16	33	0	0
	Šoštanj	SI	100	25	45	0	0
MO Celje	AMP Gaji	UB	100	48	107	12	12
MO Maribor	Vrbanski plato	UB	100	25	49	0	0
Občina Miklavž na Dravskem polju	Miklavž na Dravskem polju	TB	100	46	84	13	13
MO Ptuj	Ptuj	UB	100	32	61	5	5
Občina Ruše	Ruše	RB	68	23	45	0	0
Salonit	Morsko	RB	90	19	45	0	0
	Gorenje Polje	RB	55	27	51	1	1

* Vzorčevalnik v okvari, podatek je informativne narave.

Preglednica 2. Ravni delcev PM_{2,5} v µg/m³ v januarju 2019
 Table 2. Pollution level of PM_{2,5} in µg/m³ in January 2019

MERILNA MREŽA/ MEASURNIG NETWORK	Postaja / Station	Podr.	% pod	Cp	Cmax 24 ur
DKMZ	LJ Bežigrad	UB	100	29	95
	Iskrba	RB	48*	8*	13
	Vrbanski plato	UB	100	23	46
	Nova Gorica	UB	100	24	46

* Vzorčevalnik v okvari, podatek je informativne narave.

 Preglednica 3. Ravni O₃ v µg/m³ v januarju 2019
 Table 3. Pollution level of O₃ in µg/m³ in January 2019

MERILNA MREŽA/ MEASURNIG NETWORK	Postaja/ Station	Podr.	Mesec/ month		1 ura / 1 hour			8 ur / 8 hours		
			% pod	Cp	Cmax	>OV	>AV	Cmax	>CV	>CV Σod 1. jan.
DKMZ	LJ Bežigrad	UB	99	27	78	0	0	70	0	0
	Celje	UB	100	22	76	0	0	70	0	0
	Murska Sobota	RB	100	35	86	0	0	80	0	0
	Nova Gorica	UB	100	23	80	0	0	69	0	0
	Trbovlje	SB	100	31	79	0	0	76	0	0
	Zagorje	UT	100	26	76	0	0	72	0	0
	Hrastnik	UB	100	34	79	0	0	75	0	0
	Koper	UB	100	47	83	0	0	81	0	0
	Otlica	RB	100	59	86	0	0	81	0	0
	Krvavec	RB	95	77	104	0	0	102	0	0
	Iskrba	RB	100	50	90	0	0	87	0	0
Vrbanski plato	UB	99	36	83	0	0	79	0	0	
EIS TEŠ	Zavodnje	RI	100	64	97	0	0	92	0	0
	Velenje	UB	99	36	84	0	0	77	0	0
EIS TEB	Sv. Mohor	RB	100	53	91	0	0	86	0	0
MO Maribor	Pohorje	RB	95	60	86	0	0	84	0	0

 Preglednica 4. Ravni NO₂ in NO_x v µg/m³ v januarju 2019
 Table 4. Pollution level of NO₂ and NO_x in µg/m³ in January 2019

MERILNA MREŽA/ MEASURNIG NETWORK	Postaja/ Station	Podr.	NO ₂						NO _x
			Mesec / Month		1 ura / 1 hour			3 ure / 3 hours	Mesec / Month
			% pod	Cp	Cmax	>MV	>MV Σod 1. jan.	>AV	Cp
DKMZ	LJ Bežigrad	UB	100	39	102	0	0	0	72
	MB Center	UT	99	36	100	0	0	0	83
	Celje	UB	100	43	106	0	0	0	88
	Murska Sobota	RB	100	20	70	0	0	0	26
	Nova Gorica	UB	100	42	110	0	0	0	102
	Trbovlje	SB	99	24	60	0	0	0	41
	Zagorje	UT	100	28	68	0	0	0	49
Koper	UB	100	20	73	0	0	0	24	
OMS Ljubljana	LJ Center	UT	100	52	110	0	0	0	148
EIS TEŠ	Šoštanj	SI	100	16	48	0	0	0	21
	Zavodnje	RI	100	7	49	0	0	0	8
	Škale	SB	100	11	34	0	0	0	12
EIS TEB	Sv. Mohor	RB	98	9	32	0	0	0	10
MO Celje	AMP Gaji	UB	99	35	79	0	0	0	71
MO Maribor	Vrbanski plato	UB	82	28	87	0	0	0	35

Preglednica 5. Ravni SO₂ v µg/m³ v januarju 2019
 Table 5. Pollution level of SO₂ in µg/m³ in January 2019

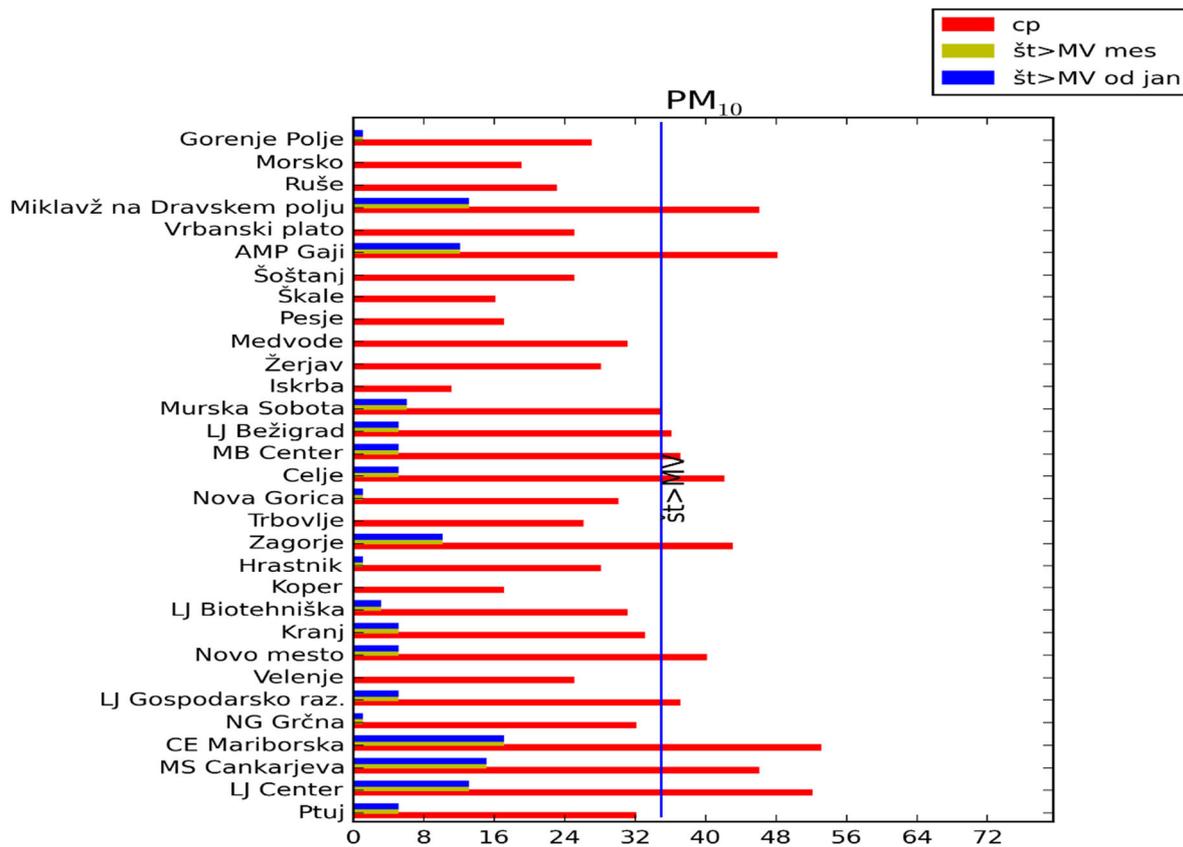
MERILNA MREŽA/ MEASURNIG NETWORK	Postaja/ Station	Podr.	Mesec / Month		1 ura / 1 hour			3 ure / 3 hours	Dan / 24 hours		
			% pod	Cp	Cmax	>MV	>MV Σod 1. jan.	>AV	Cmax	>MV	>MV Σod 1. jan.
DMKZ	LJ Bežigrad	UB	99	7	16	0	0	0	9	0	0
	Celje	UB	99	4	16	0	0	0	7	0	0
	Trbovlje	SB	99	5	11	0	0	0	8	0	0
	Zagorje	UT	100	3	7	0	0	0	4	0	0
	Hrastnik	UB	100	2	10	0	0	0	5	0	0
OMS Ljubljana	LJ Center	UT	100	9	20	0	0	0	16	0	0
EIS TEŠ	Šoštanj	SI	100	2	11	0	0	0	4	0	0
	Topolšica	SB	98	4	12	0	0	0	5	0	0
	Zavodnje	RI	99	4	75	0	0	0	16	0	0
	Veliki vrh	RI	100	4	93	0	0	0	13	0	0
	Graška gora	RI	97	4	22	0	0	0	10	0	0
	Velenje	UB	99	3	9	0	0	0	5	0	0
	Pesje	SB	100	2	8	0	0	0	5	0	0
Škale	SB	100	6	14	0	0	0	10	0	0	
EIS TEB	Sv. Mohor	RB	98	5	11	0	0	0	7	0	0
MO Celje	AMP Gaji	UB	100	8	17	0	0	0	12	0	0

 Preglednica 6. Ravni CO v mg/m³ v januarju 2019
 Table 6. Pollution level of CO (mg/m³) in January 2019

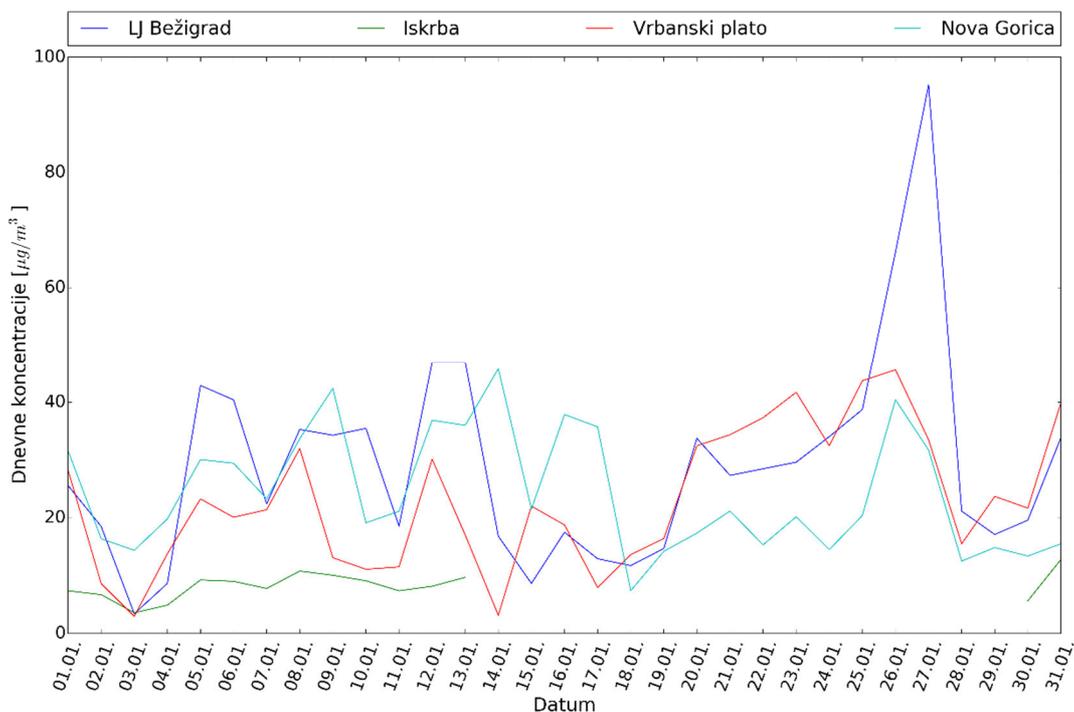
MERILNA MREŽA/ MEASURNIG NETWORK	Postaja / Station	Podr.	Mesec / Month		8 ur / 8 hours	
			%pod	Cp	Cmax	>MV
DMKZ	LJ Bežigrad	UB	100	0,5	1,3	0
	MB Center	UT	99	0,6	1,7	0
	Trbovlje	SB	100	0,9	2,0	0
	Krvavec	RB	95	0,2	0,3	0

 Preglednica 7. Ravni nekaterih ogljikovodikov v µg/m³ v januarju 2019
 Table 7. Pollution level of some Hydrocarbons in µg/m³ in January 2019

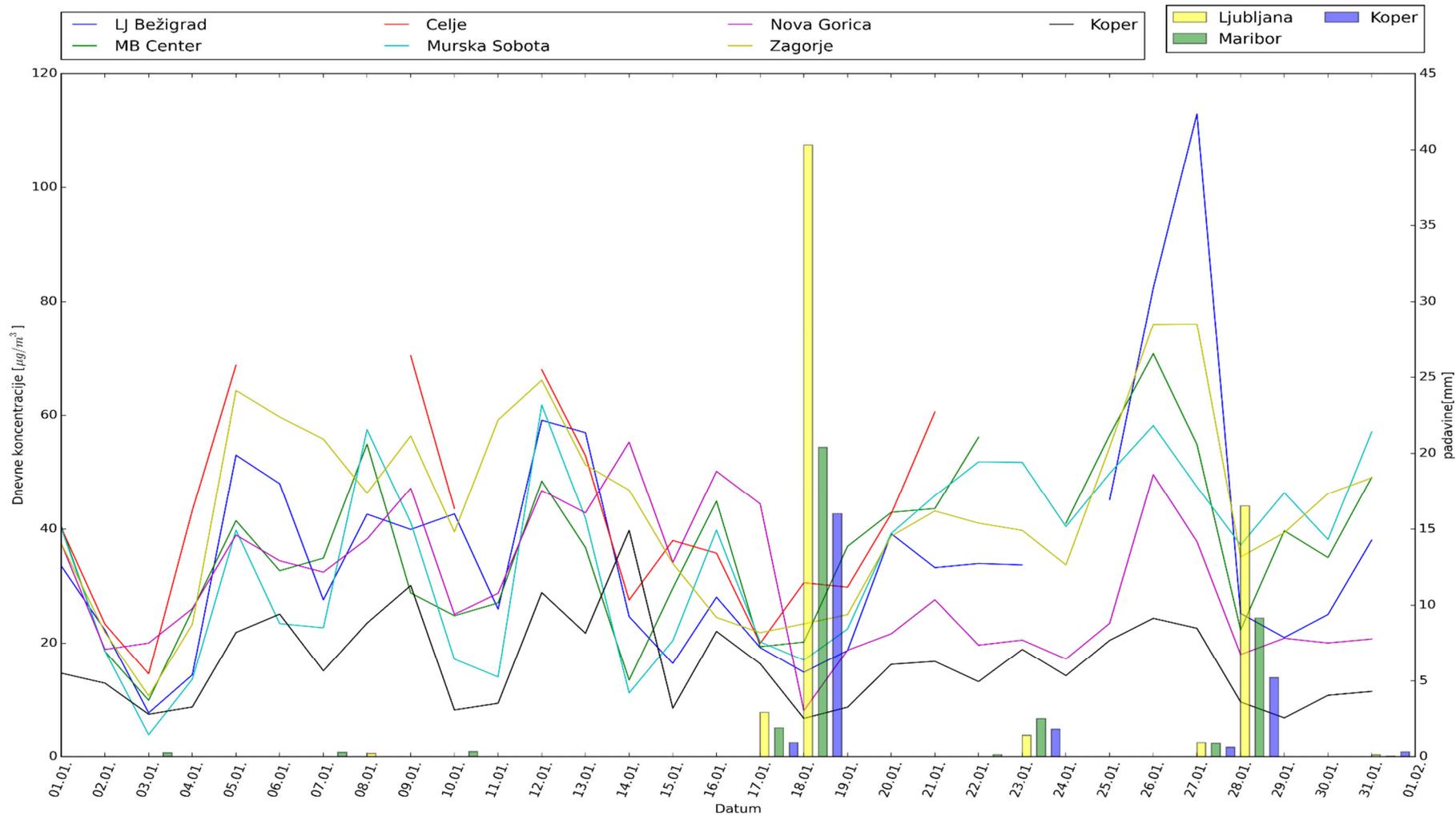
MERILNA MREŽA/ MEASURNIG NETWORK	Postaja/ Station	Podr.	% pod	Benzen	Toluen	Etil-benzen	M,p-ksilen	o-ksilen
DKMZ	Ljubljana	UB	92	2,0	0,7	0,1	0,2	0,3
	Maribor	UT	100	2,2	7,4	2,4	7,6	2,9
OMS Ljubljana	LJ Center	UT	100	3,0	4,5	0,4	3,5	0,2
Občina Medvode	Medvode	SB	97	3,2	9,1	0,8	1,0	0,4

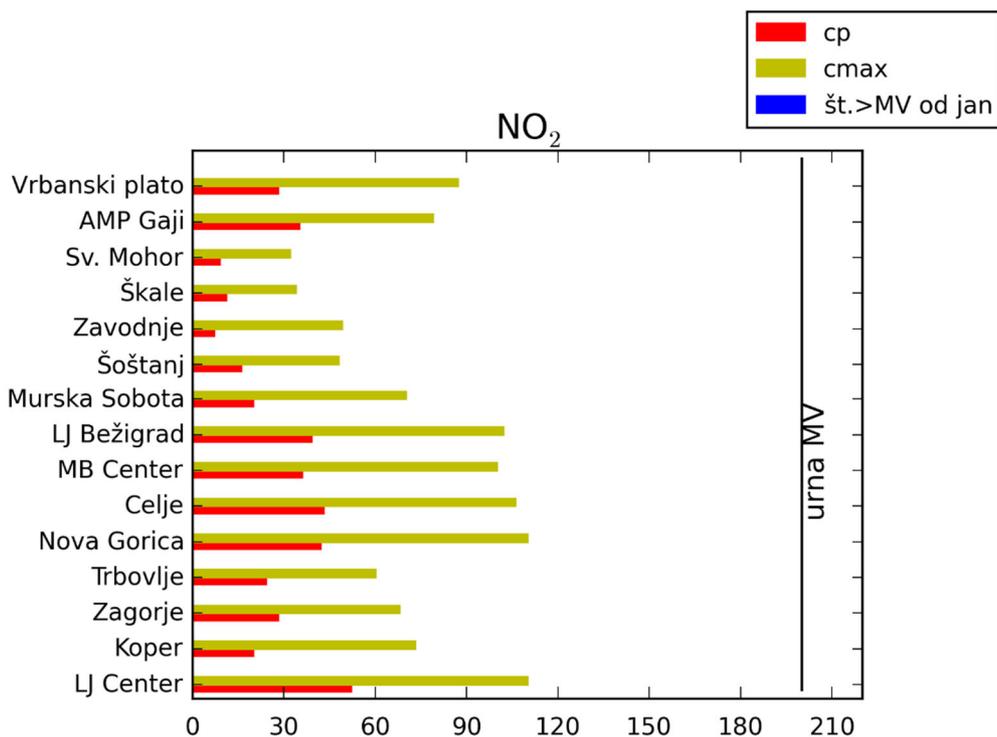
Slika 1. Povprečne mesečne ravni delcev PM₁₀ v januarju 2019 in število prekrščitve mejne dnevne vrednosti od začetka leta 2019.
 Figure 1. Mean PM₁₀ pollution level in January 2019 and the number of 24-hrs limit value exceedances from the beginning 2019.

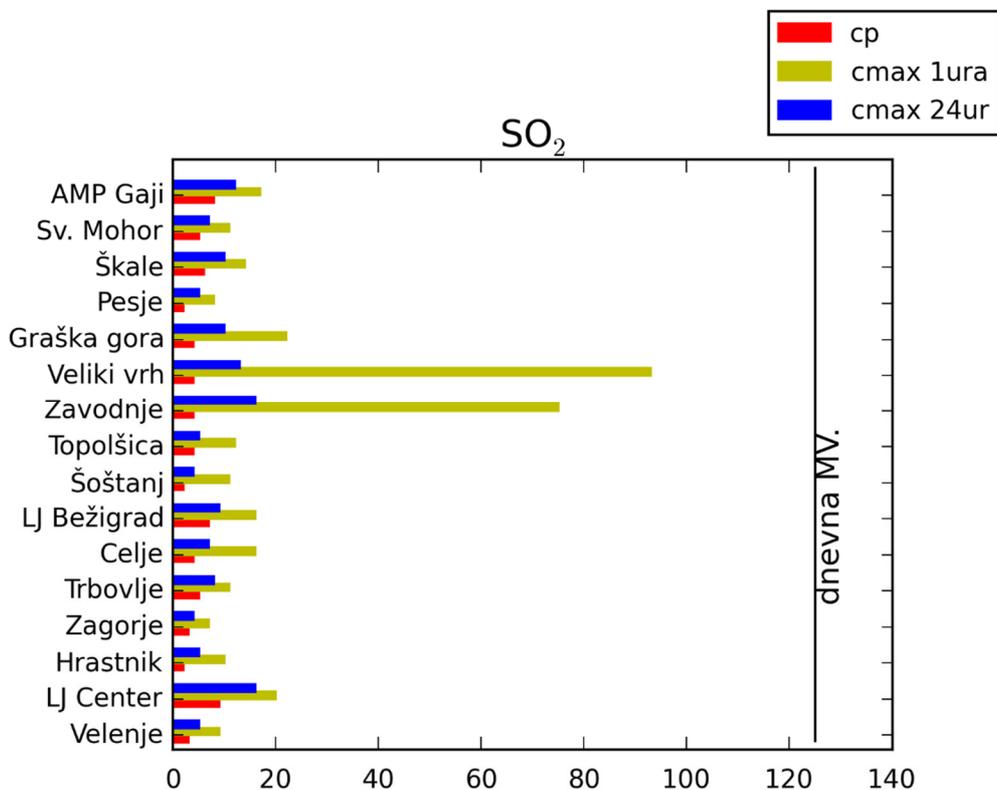
Slika 2. Povprečne dnevne ravni delcev PM_{2,5} (µg/m³) v januarju 2019.
 Figure 2. Mean daily pollution level of PM_{2,5} (µg/m³) in January 2019.

Slika 3. Povprečne dnevne ravni delcev PM₁₀ (µg/m³) in padavine v januarju 2019.
 Figure 3. Mean daily pollution level of PM₁₀ (µg/m³) and precipitation in January 2019.

Slika 4. Povprečne mesečne in najvišje urne ravni NO₂ ter število prekoračitev mejne urne ravni v januarju 2019
 Figure 4. Mean NO₂ pollution level and 1-hr maximums in January 2019 with the number of 1-hr limit value exceedences.

Slika 5. Povprečne mesečne, najvišje dnevne in najvišje urne ravni SO₂ v januarju 2019.
 Figure 5. Mean SO₂ pollution level, 24-hrs maximums, and 1-hour maximums in January 2019.

Preglednice in slike

Oznake pri preglednicah/Legend to tables:

% pod	odstotek veljavnih urnih podatkov, ki ne vključuje izgube podatkov zaradi rednega umerjanja/ percentage of valid hourly data not including losses due to regular calibrations
Cp	povprečna mesečna reven / average monthly pollution level
Cmax	maksimalna raven / maximal pollution level
>MV	število primerov s prekoračeno mejno vrednostjo / number of limit value exceedances
>AV	število primerov s prekoračeno alarmno vrednostjo / number of alert threshold exceedances
>OV	število primerov s prekoračeno opozorilno vrednostjo / number of information threshold exceedances
>CV	število primerov s prekoračeno ciljno vrednostjo / number of target value exceedances
AOT40	vsota [$\mu\text{g}/\text{m}^3 \cdot \text{ure}$] razlik med urnimi vrednostmi, ki presegajo $80 \mu\text{g}/\text{m}^3$ in vrednostjo $80 \mu\text{g}/\text{m}^3$ in so izmerjene med 8.00 in 20.00 po srednjeevropskem zimskem času. Po <i>Uredbi o kakovosti zunanjega zraka (Ur.l.RS 9/2011)</i> se vsota računa od 5. do 7. meseca. Mejna vrednost za varstvo rastlin je $18.000 \mu\text{g}/\text{m}^3 \cdot \text{h}$.
podr	področje: U–mestno, S–primestno, B–ozadje, T–prometno, R–podeželsko, I–industrijsko / area: U–urban, S–suburban, B–background, T–traffic, R–rural, I–industrial
*	premalo veljavnih meritev; informativni podatek / less than required data; for information only

Mejne, alarmne in ciljne vrednosti v $\mu\text{g}/\text{m}^3$:

Limit values, alert thresholds, and target values of pollution levels in $\mu\text{g}/\text{m}^3$:

Onesnaževalo	1 ura / 1 hour	3 ure / 3 hours	8 ur / 8 hours	Dan / 24 hours	Leto / Year
SO ₂	350 (MV) ¹	500 (AV)		125 (MV) ³	20 (MV)
NO ₂	200 (MV) ²	400 (AV)			40 (MV)
NO _x					30 (MV)
CO			10 (MV) (mg/m^3)		
Benzen					5 (MV)
O ₃	180(OV), 240(AV), AOT40		120 (CV) ⁵		40 (CV)
Delci PM ₁₀				50 (MV) ⁴	40 (MV)
Delci PM _{2,5}					25 (MV)

¹ – vrednost je lahko presežena 24-krat v enem letu

² – vrednost je lahko presežena 18-krat v enem letu

⁵ – vrednost je lahko presežena 25-krat v enem letu

³ – vrednost je lahko presežena 3-krat v enem letu

⁴ – vrednost je lahko presežena 35-krat v enem letu

Krepki rdeči tisk v tabelah označuje preseganje števila dovoljenih prekoračitev mejne vrednosti v koledarskem letu.

Bold red print in the following tables indicates the exceeded number of the annually allowed exceedences of limit value.

SUMMARY

Air pollution slightly increased in January 2019 compared to December 2018. Pollution levels of PM₁₀ and PM_{2.5} reached maximum values in days of clear sky with temperature inversions in the interior Slovenia. The limit daily of PM₁₀ was exceeded on 19 monitoring sites. Maximum 17 times in Celje Mariborska 17. Pollution level of PM_{2.5} were above the annual limit value in January only at the monitoring site of Ljubljana Bežigrad, where influence of individual heating devices is significant.

Ozone pollution levels were low in January and never exceeded the 8-hours target value.

NO₂, NO_x, CO, SO₂ and benzene pollution levels were below the limit values at all stations. The station with highest concentrations nitrogen oxides was in the Ljubljana Center traffic spot.